

David Baldacci

Schuilplaats

Vertaald uit het Engels door Jolanda te Lindert

A.W. Bruna Uitgevers

Charlie

Het was al ver voorbij het midden van het jaar 1944 toen Charlie Matters over een van de vele stapels puin klom waar Londen vol mee lag. Ondertussen probeerde hij op te lossen in de schaduwen van de nacht.

Charlie moest nog veertien worden, maar zijn ouders leefden al jaren niet meer. Alleen al tijdens de acht maanden durende Blitz waren achttienduizend mensen op gewelddadige wijze gestorven, en een op de zes inwoners van Londen was ten minste één keer dakloos geworden. Soms leek het alsof er meer ingestorte dan intacte huizen waren. Deze enorme verwoesting kon een mens afstompen, maar hoewel de oorlogsjaren hun best hadden gedaan om Charlie gevoelloos te maken had hij nog steeds een hart.

Hij liep gehaast in het maanlicht door de schemerige straten, want de verduistering gold nog steeds en de elektriciteit die wel was toegestaan, was absoluut onbetrouwbaar. Dat gold ook voor de blauwe gasvlammen, terwijl dikke rookwolken van gesmokkelde kolen niet meer waren dan een verre herinnering – voor de meeste inwoners, maar vooral voor mensen als Charlie. Zij werden nog altijd geconfronteerd met de vijandelijkheden die schering en inslag waren geworden in de wereld, en vooral in Charlies geboortestad ernstige vormen hadden aangenomen. Toch vond hij de duisternis niet erg; sterker nog, daar had hij nu juist baat bij.

Hij rende verder, over bakstenen die als verstilde golven op elkaar gestapeld lagen, zigzaggend langs borden die waarschuwden voor mogelijk niet-ontplofte bommen. Charlie had ooit een ontmantelde bom gezien en hoewel de teksten op de bom waren geschreven in een taal die hij niet echt kon lezen, wist hij nog precies wat erop had gestaan: GOTT VERDAMMT DIE ENGLISCHE.

Maar God bepaalde natuurlijk zelf welke mensen hij vervloekte, en volgens Charlie zouden dat zeker geen Britten zijn. Op dit moment leek de situatie zelfs hoopvoller dan een jaar geleden, in elk geval volgens de flarden die hij via de radio opving, de gesprekken die hij op straat hoorde en de onvolledige krantenkoppen die hij soms te zien kreeg.

Hij trok de broeksband van zijn haveloze broek omhoog, waarvan hij de zoom van de pijpen drie keer had omgevouwen. Vorige week was deze broek voor een paar shilling te koop geweest in een ramsjwink. De wanhopige inwoners van de zwaar gebombardeerde wijk East End stonden in een lange rij voor de winkel in de hoop dat ze de paar noodzakelijke bezittingen die ze nog hadden konden aanvullen.

Charlies oma, wier bonnenboekje voor kleding al bijna leeg was, had plichtsgetrouw uren in de rij gestaan om een lange broek voor haar kleinzoon te kopen waar hij het komende jaar niet meteen uit zou groeien. Charlie had lange X-benen en droeg te kleine schoenen, waardoor hij zelfs als hij haast had heel behoedzaam moest lopen.

Toen de wind, die door de brede gaten in de bebouwing waar vroeger gebouwen hadden gestaan waaide, even ging liggen, hoorde Charlie het gesputter van een automotor. Hij dook snel achter een vuilnisbak vol puin uit het gebombardeerde pand waar hij voor stond en was blij dat hij zich had verstoppt toen hij zag wie eraan kwamen.

De beide vermoeide politieagenten reden langs hem heen

in hun gammele Morris. Ze waren op zoek naar mensen zoals Charlie, mensen die niets goeds in de zin hadden volgens inwoners van West End die altijd de pik hadden op inwoners van wijken als Bethnal Green, Stepney en East Ham.

Ik ben niets goeds van plan, maar daar is een heel goede reden voor, dacht Charlie.

De armen koesterden hun bezittingen, omdat ze die allemaal in één oogopslag konden zien. De rijken zouden iets waarvan ze nog vier stuks hadden niet missen en daarom had Charlie geen gewetensbezwaren om die welvarende mensen van een paar van hun extra's af te helpen.

De Morris verdween in het donker en Charlie kwam achter de vuilnisbak vandaan. Hij liep langs een gebombardeerde winkel, zonder etalageruiten en deur, en keek naar het bord waarop stond: MEER OPEN DAN NORMAAL.

Charlies doel van deze nacht was heel duidelijk: schoenen. In Londen was altijd een tekort aan schoenen voor jongens van zijn leeftijd, hoewel mensen die geld hadden ze wel konden kopen. Charlie had dat geld niet, zodat hij een andere methode gebruikte, een methode die juridisch gezien wel bezwaarlijk was.

Charlies bestemming was de vooraanstaande school St. Saviour's. De meeste leerlingen zaten daar op school dankzij de invloed van geld en relaties, en slechts enkelen waren alleen op grond van hun prestaties aangenomen. Charlie had dat geld, die contacten en die prestaties niet en ging dan ook niet naar deze school voor een bevoorrechte opleiding of een roemrijke toekomst, maar alleen voor redelijk schoeisel. Hij zou liever werken dan stelen, maar hij was kennelijk te jong, te ongeschoold en te *ordinair*, een uitdrukking die hij vaker hoorde, om te worden aangenomen als bijvoorbeeld een winkelbediende of een slagjersjongen. En zelfs al lukte het hem wel om een enkele keer een baantje te vinden, bleken de mensen, als het erop aankwam zijn loon uit te betalen, allerlei re-

denen te verzinnen waarom ze geen afscheid konden nemen van hun shillings.

Het leek alsof er laagjes rijp op straat lagen en in de regen zagen ze er mooier uit, in werkelijkheid waren het echter verbrijzelde ruiten die vervolgens door de hitte van de bommen waren gesmolten. In de zware motregen glansde deze coating als een metalen vliegtuigwrak, iets wat Charlie ook had gezien.

Niet alle vliegtuigen die boven Londen hadden gevlogen, waren in de lucht gebleven. Nacht na nacht was Charlie, met zijn gasmasker op, in elkaar gekropen als een gebalde vuist, terwijl staal, explosieven en detonators insloegen op stenen, bakstenen en, meer dan eens, kwetsbaar vlees. Je wist nooit wanneer iets wat uit een vliegtuig werd gegooid raak zou zijn en dan was je dood. Maar tot nu toe had hij dat allemaal overleefd.

Hij bevochtigde zijn dunne lippen en haalde diep adem.

Ik ben geen jongen.

Ik ben een man.

Gedraag je dan ook zo, Charlie.

Dit was al een tijdje zijn mantra. En dat zou het misschien wel blijven zolang hij leefde, hoe lang of hoe kort dat ook zou blijken te zijn.

St. Saviour's School

Het ging harder regenen en de regendruppels lekten door zijn versleten jas, waarvan de helft van het materiaal en de veronderstelde warmte die het hoorde te bieden waren verdwenen. Hij liep langs een gebouw zonder voorgevel, zodat hij kon zien dat de wenteltrap naar een hogere verdieping er niet meer was.

Op straat lag een doorweekte krant met een wazige foto van een magere, kalende man met pikzwarte kraalogen en een strijdlustige kaak. Hij had een dikke sigaar in zijn hand en aan de ketting aan zijn vest hing een groot horloge. Charlie wist dat deze man de minister-president was. De man had tegen zijn volk gezegd dat ze sterk en rustig en geduldig moesten zijn, terwijl de wereld om hen heen instortte. Jarenlang hadden ze gedaan wat hij hun had gevraagd, maar natuurlijk waren er grenzen aan de bereidheid en het vermogen tot opoffering van mensen, en voor Charlie en velen zoals hij, kwamen die grenzen steeds dichterbij.

Voor zijn plannen van vannacht had Charlie betrouwbare informatie gekregen: de achterdeur van St. Saviour's had een slot dat kon worden geopend met het juiste gereedschap en de juiste vaardigheden, en Charlie bezat allebei. Achter deze deur was een kassa met het geld dat de leerlingen betaalden voor hun maaltijden – misschien een paar pond, misschien een heleboel ponden. Dat was vast en zeker genoeg om bij de ramsj tweedehandsschoenen te kopen.

Charlie berekende de timing van zijn operatie. Zijn oma zou niet voor vijf uur opstaan. Elke ochtend deed ze zijn schoollunch in zijn lunchbakje en zette ze zijn ontbijt in de koelbox. Daarna vertrok ze naar haar werk in de bakkerij. Ze dacht dat Charlie wakker werd, zijn ontbijt opat en daarna snel met zijn lunchbakje naar school ging omdat hij veel wilde leren. Maar in werkelijkheid had hij een jaar geleden haar handschrift vervalst en in een brief aan zijn lerares geschreven dat zijn oma en hij naar het platteland waren verhuisd. De vrouw had dat meteen geloofd, omdat veel mensen de puinhopen en de ellende verruilden voor bomen, weidse groene velden en een eeuwenoude tochtige kerk waar ze konden bidden om iets beters dan wat op dit moment in Londen beschikbaar was. Charlie was bang geweest dat hij zijn vroegere lerares een keer zou tegenkomen, waardoor ze zou weten dat hij had gelogen. Hij had echter gehoord dat ze een maand later tijdens een bombardement was omgekomen. Het was heel typerend voor de wereld waarin ze nu leefden dat Charlie helemaal niet van slag was geraakt door haar gewelddadige dood. Om hem heen gingen gewoon te veel mensen dood – door bommen en zelfs nog meer door ziektes – om lang te treuren om wie dan ook.

Toch had niet iedereen dezelfde ervaring. Rijke mensen schuilden niet in kolenkelders, metrostations, Andy-schuilkelders of trapkasten. Nee, zij gingen naar hotels als het Ritz, het Dorchester of het Savoy, waar ze werden verwend en een volledig Engels ontbijt kregen, of ze lieten zich door hun chauffeur naar hun landgoed brengen. Dat had Charlie tenminste vaak gehoord, ook van zijn oma, zodat hij het geloofde.

Hij klom behendig over het lage hek van de school en liet zich geluidloos in het donker op de grond vallen.

De school was twee verdiepingen hoog en gebouwd van de beste kwaliteit bakstenen en gehouwen steen. Het was onge-

grijpelijk, maar geen enkele bom had de keiharde, fraaie buitengevels van deze school of de St. Paul's Cathedral ooit geraakt.

Hooghartige witte zuilen domineerden de voorgevel met dramatisch horizontaal lijstwerk. Een elegant bovenlicht hing boven de beide indrukwekkende, stevige eikenhouten deuren. Buiten stond het verweerde standbeeld van een ernstig kijkende man in een militaire overjas, met een wandelstok en een boek. Charlie wist niet of deze man St. Saviour was. Hij glimlachte omdat deze heilige in zijn belachelijke jas in de regen moest staan en tot in eeuwigheid zou worden bespot.

Charlie zou niet door de voordeur naar binnen gaan. Voor jongens uit East End zoals hij zou de ambachtsliedeningang altijd de enige ingang blijven.

Helaas kwam hij tot de ontdekking dat de achterdeur was afgesloten met twee sloten, de een boven de ander. Dat was een onverwacht dilemma. Hij haalde een stevig stuk metaal tevoorschijn met een precieze kromming aan het uiteinde en met een vooruitstekend stuk zwart, rechthoekig ijzer aan de bovenkant. Hij had deze 'lockpick' gekregen van zijn vriend Eddie Gray. Volgens Eddie had zijn vader gezegd dat hiermee negentig procent van alle sloten in Engeland kon worden geopend. Net zo'n stuk gereedschap had Eddie jaren geleden gekregen toen zijn vader tijdens een mislukte gewapende overval was gedood. Eddie, die heel goed dingen kon maken, had een tweede lockpick gemaakt en die aan Charlie gegeven, waarna hij hem geduldig had uitgelegd hoe hij daarmee een slot moest openmaken.

Charlie ging geconcentreerd aan het werk. Terwijl hij het metaal heen en weer draaide, voelde hij dat de schakels van het slot ronddraaiden. Het zou gemakkelijker en eenvoudiger zijn om stevige schoenen te stelen van de kramen van Brick Lane of Petticoat Lane in East End. Maar Charlie vond het niet prettig om iets van zijn eigen mensen te stelen en

bovendien hadden die mensen geen extra schoenen.

Na een hele tijd hoorde hij een zacht klikje. Hij draaide de knop om en ja hoor, het slot was open. Met het bovenste slot had hij echter geen succes. Nadat hij een paar minuten geconcentreerd bezig was geweest, was hij wanhopig en trok hij de lockpick terug. Dit was kennelijk een van de tien procent sloten die dit ding de baas waren.

Natuurlijk was dat zo.

De hooggeplaatste ramen aan de zijkant van het gebouw waren voorzien van ijzeren tralies. In East End was helemaal geen ijzer meer, want dat was allemaal weggehaald en omgesmolten voor de oorlogsinspanningen, maar dit was East End niet. Je ging 'up' naar West End, maar 'down' naar East End, en die woorden zeiden letterlijk alles: het was een verbetering of een verslechtering. Een agent had hem een keer verteld dat Charlies wereld uit straatventers, vishandelaren en dieven bestond, en dat negen van de tien volgens hem een dief was. De agent had Charlie bij de groep criminelen ingedeeld, hoewel hij hem wegens gebrek aan bewijs had moeten laten gaan in plaats van hem in de boeien te slaan en in volle vaart naar de bak te brengen.

Charlie greep de tralies vast, trok zichzelf omhoog en keek door het raam naar binnen. Het leek wel alsof hij altijd naar binnen keek in plaats van naar buiten. Hij liet de tralies los en liet zich op de vochtige aarde vallen.

Ze hadden tegen hem gelogen. Hier zat geen geld in de kassa. Er was waarschijnlijk helemaal geen kassa.

De twee jongens die hem over deze kans hadden verteld, hadden geen ouders en woonden altijd bij een wisselende groep verre familieleden, vrienden, pleegouders en verzorgers. Ze waren onlangs naar een weeshuis iets buiten Londen gebracht, maar ze hadden Charlie verteld dat het daar vreselijk was geweest en dat ze daarom waren ontsnapt. 'Je hebt daar niet eens een naam, Charlie, alleen een nummer,' had

Lonzo Rossi gezegd. 'Ik was verdorie T207 of zoiets, maar ik ben altijd gewoon Lonzo geweest.' Eddie Gray, Lonzo's beste vriend, had niets gezegd, maar voor zich uit staan staren met een blik waaruit Charlie kon opmaken dat het een traumatische ervaring was geweest.

Charlie rende terug naar het oosten en was al gauw midden in Covent Garden. Een minuut later regende het pijpenstelen, zodat hij bijna niets meer kon zien. Hij had het gevoel dat zijn pijnlijke voeten in cement waren gegoten. En het was alsnog zes kilometer lopen naar Bethnal Green. Hij strompelde verder, tot hij in een steeg wat licht zag. Hij keek naar binnen, zich bewust van de stilte om zich heen, op het getik van de regendruppels na. Door het regengordijn heen zag hij een beetje licht dat uit een winkel scheen en dat was heel bijzonder op dit tijdstip. Charlie werd er als een magneet naartoe getrokken.

Een geheime pot met goud

Charlie sloop door de steeg naar de zachte gloed van het zwakke licht. Hij dook onder de groene markies en uit de regen, en las de fraaie vergulde woorden op de vieze ruit:

THE BOOK KEEP

I. OLIVER, EIGENARES

Eronder hingen met de hand gestencilde papieren.

Een boek per dag houdt de bommen weg.

En:

Boeken lezen is veel beter dan boeken verbranden.

Op de etalageruit was kriskras Scrim-tape geplakt om te voorkomen dat het glas verbrijzelde door een bombardement en dan zelf in een wapen veranderde. Zwarte gordijnen van drie lagen dik voorkwamen grotendeels dat het licht naar buiten scheen. Maar de eigenares had ze niet helemaal dichtgetrokken, zodat Charlie door de kier naar binnen kon kijken. Als er nu een blokhoofd van de Luchtbescherming voorbijkwam, zou de eigenares een standje en misschien zelfs een waarschuwing krijgen. Charlie wist echter dat sommige mensen daar heel laks mee omgingen.

Toen hij door de kier naar binnen keek, was het eerste wat hij zag boeken. Hij was weleens in een bibliotheek geweest. Niet eens zo lang geleden zelfs, toen het regende en hij wilde ontsnappen aan de kilte buiten en de mogelijke longontsteking die daar vaak het gevolg van was. Daar had

elk boek stijf tegen andere boeken gestaan.

Charlie had de strakke en keurige rijen boeken helemaal niet mooi gevonden. Niets zou zo netjes mogen zijn, had hij gedacht, dat was gewoon niet goed als de wereld eromheen een warboel was. Hier lagen hoge stapels boeken slordig op de grond, en in kieren en hoeken zag hij plukjes stof en rafeelige spinnenwebben. Een gammele trap met koperen wielen hing aan de dunne stang die was bevestigd aan planken die doorzakten onder het gewicht van dikke, in leer gebonden boeken. De kale peertjes aan het plafond ploften en knipperden, helemaal niet onder de indruk van hun doel.

Op dat moment zag Charlie twee mannen die niet meer van elkaar konden verschillen.

De eerste was in de veertig, lang en veel te mager. Hij keek ongerust, zoals iedereen tegenwoordig, had lang en dik bruin haar, een bleke huid en, net als Charlie, overal sproeten. Hij droeg een oud, verkreukeld grijs wollen vest en een wit overhemd vol vlekken waarvan hij de mouwen had opgerold. Zijn magere onderarmen zaten vol grote moedervlekken. Op zijn huid zaten ook een paar diepe brandwonden die er heel pijnlijk uitzagen. Hij had lichtbruine ogen en droeg een montuurloze bril. Zijn broek was al even versleten als zijn vest, en de hakken van zijn sjofole schoenen waren ongelijk afgesleten door het lopen over het puin op straat. Charlie nam aan dat dit I. Oliver was, de eigenaar van de winkel.

De andere man was klein en gedrongen, en had zijn slappe vilthoed ver naar voren getrokken. Hij droeg een duur uitzierende zwarte regenjas en nieuw uitzierende, stevige regenlaarzen tegen het afschuwelijke weer. Hij had een onderkin en stoppels op zijn kaken. Hij gaf de eigenaar van de winkel een stapel papieren met een zwart lint eromheen, en zei iets wat Charlie niet kon horen.

De andere man nam de papieren van hem aan en stopte ze in een la, die hij daarna afsloot.

Toen de kleinere man zich omdraaide en naar de deur liep, verstopte Charlie zich snel achter een vuilnisbak, die overvol zat met puin van een bombardement, zoals duizenden andere in de stad. De man opende de deur, waardoor er een belletje rinkelde, en liep naar buiten. Toen hij naar rechts en naar links keek, dook Charlie nog meer in elkaar. Daarna trok hij de kraag van zijn regenjas op en liep hij snel weg.

Charlie wachtte even tot hij er zeker van was dat de man niet terugkwam. Hij sloop weer naar het raam en zag dat de winkeleigenaar zich over een dik grootboek boog dat naast de kassa op de toonbank lag. Hij streek met een lange vinger over een kolom en tikte met zijn andere hand met een pen op het papier. Na ongeveer een minuut legde hij het potlood neer. Hij nam een slokje uit een beschadigd kopje dat naast zijn elleboog had gestaan, met ernaast een schoteltje waarop een paar dunne koekjes lagen. Toen Charlie de koekjes zag, begon zijn maag protesterend te rammelen.

Daarna pakte de man een vreemd cilindrisch uitziend instrument met draaibare onderdelen, want de man draaide eraan. Nadat hij dat een tijdje had gedaan, keek hij weer naar zijn potlood en grootboek.

Even later pakte de man een doos met een etiket waarop stond *Simpkin & Marshall Groothandel in boeken*, opende de klep van de toonbank en nam de doos mee naar een achterkamer achter een gordijn.

Meteen daarna probeerde Charlie of hij de deur kon openen. De deur zat gelukkig niet op slot, maar het belletje rinkelde wel. Daar had hij geen moment meer aan gedacht! Hij pakte het belletje vast zodat het ophield met rinkelen, verstopte zich in een hoek achter een stapel boeken en wachtte.

De man kwam meteen terug en keek verbaasd en met opgetrokken wenkbrauwen om zich heen. Hij liep snel naar de la waar hij de stapel papieren in had gelegd, deed de la van het slot, haalde de stapel documenten eruit, bekeek ze en legde ze

gerustgesteld terug. Hij sloot de la weer af, opende de klep van de toonbank, liep door de winkel en deed de grendel op de deur, waarna hij weer achter het gordijn verdween.

Zo snel als een haas verliet Charlie zijn schuilplaats. Hij griste de koekjes van de schaal en stopte ze in zijn zak. Hij pakte het vreemde instrument dat op de toonbank lag en bekeek het: het ding was gemaakt van hout en metaal, en had kleine roterende schijfjes met letters erop. Charlie legde het instrument neer en liep snel naar de ouderwetse kassa, drukte op een van de metalen sleutels en duwde de grote hendel naar achteren, waarop de houten la als een koekoek uit een klok opensprong. Bankbiljetten en munten verdwenen in een van Charlies andere zakken. Hij griste ook een boek van de toonbank, omdat hij aannam dat het wel iets waard zou zijn.

Charlie had gedacht dat hij ongezien kon ontsnappen, maar toen hij achteromkeek zag hij dat de man roerloos bij het gordijn stond, met open mond – vol ongeloof of van afkeer, of allebei. Charlie deed snel de grendel van de deur en rukte die open, en rende even later naar buiten en door de natte, glibberige steeg.

Eindelijk! Hij had zijn nederlaag veranderd in een daverende overwinning.